

1. Dzień dobry. Jeśli to możliwe chciałabym prosić o wyjaśnienie kwestii: jak często powinna być aktualizowana baza tras gminnych (lokalnych) korytarzy ekologicznych, które są składową regionalnej bazy powiązań przyrodniczych w związku z presją zabudowy i często zmienianych aktów planowania przestrzennego? Jakich zapisów prawnych można użyć do argumentowania zakazu zabudowy, przy opracowywaniu aktów planistycznych zagospodarowania przestrzennego? Jaką należy przyjąć minimalną szerokość korytarza, która bezwzględnie wymaga ochrony przed zabudową dla zachowania jego drożności?

Częstotliwość aktualizacji bazy tras gminnych (lokalnych) korytarzy ekologicznych, które są składową regionalnej bazy powiązań przyrodniczych w związku z presją zabudowy i często zmienianych aktów planowania przestrzennego powinna następować zależnie od potrzeb. Częstotliwość aktualizacji tych dokumentów zazwyczaj odbywa się co kilka lat (np. 5–10 lat), ale może się różnić w zależności od gminy.

Natomiast nie ma określonego cyklu częstotliwości aktualizacji takich baz przez Urzędy Gminy. Częstotliwość aktualizacji bazy tras gminnych (lokalnych) korytarzy ekologicznych w Polsce nie jest jednolita i nie wynika bezpośrednio z przepisów prawa ogólnokrajowego. W praktyce zależy ona od:

Inicjatywy lokalnych samorządów:

- w ramach prac nad aktualizacją dokumentów planistycznych, takich jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (SUiKZP) lub miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP),
- przy okazji sporządzania lub aktualizacji lokalnych strategii ochrony środowiska, planów zrównoważonego rozwoju czy strategii adaptacji do zmian klimatu.

Dostępności nowych danych przyrodniczych, np.

- inwentaryzacji przyrodniczych,
- monitoringu środowiskowego,
- danych z regionalnych dyrekcji ochrony środowiska (RDOŚ) lub Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (GDOŚ),
- analiz wykonywanych w ramach ocen oddziaływania na środowisko (OOŚ).

Zewnętrznych projektów - udziału gminy w programach unijnych, krajowych lub regionalnych związanych z ochroną środowiska.

W procesie opracowywania aktów planistycznych (studium, MPZP), argumentując zakaz zabudowy — zwłaszcza na terenach o znaczeniu przyrodniczym (np. korytarze ekologiczne) — można powołać się na przepisy prawne i dokumenty strategiczne:

1. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717 z późn. zm.)

Art. 1 ust. 2 pkt 1–4, 6, 7 i 11 mówi o tym, że planowanie przestrzenne ma na celu m.in.:

- zachowanie walorów przyrodniczych, kulturowych, krajobrazowych,
- zapewnienie ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju,
- uwzględnienie wymagań ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz klimatu,
- unikanie zagrożeń dla zdrowia ludzi i bezpieczeństwa.

Ogólne przesłanki do wprowadzenia ograniczeń zabudowy na terenach ważnych przyrodniczo.

Art. 10 ust. 1 pkt 9 – dotyczy studium – gmina określa kierunki kształtowania środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

Art. 15 ust. 2 pkt 3 – dotyczy MPZP – obowiązek ustalania zasad ochrony środowiska i przyrody, co może skutkować zakazem zabudowy.

2. Ustawa o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880 z późn. zm.)

Art. 2 i 5: wskazują na ochronę korytarzy ekologicznych, różnorodności biologicznej i integralności środowiska.

Art. 81 ust. 1 i 2: organy planistyczne są zobowiązane do unikania fragmentacji siedlisk i korytarzy ekologicznych.

3. Ustawa – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627 z późn. zm.)

Art. 72 ust. 1 pkt 1 i 6: mówi o obowiązku uwzględniania ochrony środowiska i walorów przyrodniczych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych.

Art. 3 pkt 50: definiuje zrównoważony rozwój, co daje podstawę do odrzucania zabudowy, która narusza równowagę przyrodniczą.

4. Dyrektywa Siedliskowa (92/43/EWG) i Dyrektywa Ptasia (2009/147/WE) zobowiązują do ochrony obszarów Natura 2000 i ich korytarzy ekologicznych, także w planowaniu przestrzennym.

Nie istnieje jedna określona minimalna szerokość korytarza ekologicznego, która jest bezwzględnie obowiązująca w przepisach ogólnokrajowych w Polsce. Jednak na podstawie badań, wytycznych i praktyki planistycznej przyjmuje się minimalne wartości, poniżej których drożność korytarzy może być poważnie zagrożona, a ich funkcjonowanie jako ekologicznych ciągów może zostać zaburzone. Wg rekomendacji eksperckich:

1. Korytarze ekologiczne o znaczeniu lokalnym

- minimum: 50–100 m
- dla małych ssaków, płazów, gadów i innych organizmów mniej wymagających.
- szerokość powinna zapewniać ciągłość pokrycia roślinnością (np. drzewa, krzewy, łąki) i ochronę przed wpływem zabudowy.

2. Korytarze regionalne i krajowe

- minimum: 500–1000 m, a często więcej (nawet 2–5 km dla dużych ssaków: wilk, ryś, łoś).
- muszą umożliwiać migrację dużych ssaków oraz łączyć większe kompleksy przyrodnicze (np. puszcze, parki narodowe).

W opracowaniach GDOŚ, np. w publikacjach dot. korytarzy ekologicznych (np. "Korytarze ekologiczne i ich rola w kształtowaniu sieci NATURA 2000"), zaleca się minimum 100 m dla korytarzy lokalnych, zachowanie ciągłości roślinności, uniknięcie barier poprzecznych (drogi, ogrodzenia, zabudowa).

Województwa często przyjmują własne standardy szerokości korytarzy, np. Mazowieckie: min. 300 m dla regionalnych, 100 m dla lokalnych, Dolnośląskie: 50–100 m dla lokalnych.

2. Czyli ta mapa z 2011 jest aktualna? Nie powołujemy się już na tą z 2005 roku? Niektórzy w dokumentacjach piszą tak: Według mapy mapą z z 2005 r. w korytarzach..... zaś zgodnie z mapą z 2011r. w korytarzach.....

Mapa korytarzy ekologicznych z 2011 roku stanowi aktualizację w porównaniu do wersji z 2005 roku, wprowadzając zmiany zarówno w zakresie metodyki, jak i zakresu przestrzennego.

2005: Mapa skupiała się głównie na połączeniach między obszarami Natura 2000, z naciskiem na potrzeby dużych ssaków, takich jak wilki i rysie.

2011: Zakres został rozszerzony na całą Polskę, uwzględniając nie tylko obszary Natura 2000, ale także inne cenne siedliska leśne i wodno-błotne, co pozwoliło na bardziej kompleksowe podejście do ochrony łączności ekologicznej.

3. Czy spotkała się Pani z zaleceniami/rekomendacjami "organów ochrony środowiska" dotyczących stosowania/uwzględniania przebiegu korytarzy w planowaniu inwestycji. Gminy są na etapie sporządzania planów ogólnych gmin i wydaje się

naturalne, że powinny uwzględnić fakt istnienia korytarzy w garnicach gminy i zastosować odpowiednie zapisy w tych rejonach.

Istnieją pracownia i przewodniki organów ochrony środowiska, np:

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska – Wytyczne i poradniki:

<https://www.gov.pl/web/gdos/wytyczne-i-poradniki2Gov.pl+1Gov.pl+1>

Poradnik projektowania przejść dla zwierząt:

<https://korytarze.pl/upload/filemanager/Korytarze/Publikacje/Poradnik-projektowania-przejsc-dla-zwierzat-2010.pdfkorytarze.pl>

Korytarze ekologiczne a realizacja inwestycji – Sozosfera: <https://sozosfera.pl/ochrona-przyrody/korytarz-ekologiczny-a-realizacja-inwestycji/Sozosfera>

4. Dzień dobry, mapy korytarzy ekologicznych często nie odpowiadają rzeczywistym trasom migracji fauny i flory. Czy w trakcie tworzenia np. etapu II trasy konsultowane były z lokalną społecznością, myśliwymi, leśnikami? Cechującymi się dobrą znajomością lokalnych potrzeb środowiskowych. Od czasu stworzenia ostatniego etapu minęło prawie 15 lat, przy tak szybkim wzroście gospodarczym jest to bardzo długi okres. W przypadku stworzenia przejść dla zwierząt m.in. nad autostradami nie ma zachowanej ciągłości terenów zielonych w związku z postępującą zabudową a swobodne przejście kończy się w niedalekiej odległości od przejścia. Jest to również często spowodowane poprzez działanie Gmin i uchwalanie MPZP, które nie uwzględniają potrzeb przyrodniczych. Czy istnieje szansa na stwarzanie przejść w taki sposób aby rzeczywiście przynosiły one efekt mając na uwadze opracowywanie planów ogólnych MPZP?

Podczas opracowania mapy korytarzy jaka została opublikowana w 2011 r., jej przebieg był konsultowany z jednostkami odpowiadającymi na ochronę środowiska na danym terenie. Aktualnie trwają prace nad kolejną aktualizacją mapy przez IBS PAN w Białowieży, ale nie mam wiedzy czy autorzy uwzględnią plany MPZP ponieważ nie uczestniczę w jej tworzeniu.

5. Czy ktoś z Państwa orientuje się czy istnieją jakieś przepisy, na które można by było powołać się w celu zainicjowania działań na rzecz poprawy konstrukcji źle działającego przejścia dla zwierząt (izolacja siedlisk przez tor wodny)? Rzecz dotyczy Obszaru Natura 2000

Dla zainicjowania działań naprawczych dotyczących źle funkcjonującego przejścia dla zwierząt na obszarze Natura 2000, można powołać się na:

Ustawę o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 Nr 92 poz. 880). Art. 33 i art. 34 – dotyczą ochrony obszarów Natura 2000:

- Art. 33 ust. 1: Zabrania się podejmowania działań, które mogą znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym jego spójność i integralność.
- Art. 34 ust. 1–3: Jeżeli występują zagrożenia dla obszaru Natura 2000 (np. nieskuteczne przejście dla zwierząt), organy administracji są zobowiązane do ich eliminowania lub ograniczania.

Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627). Art. 72 i Art. 74 – dotyczą oceny oddziaływania na środowisko (OOS). Jeśli przejście zostało zrealizowane w ramach inwestycji objętej decyzją środowiskową, to możliwe jest wystąpienie do RDOŚ o przeprowadzenie ponownej oceny oddziaływania lub złożenie wniosku o kontrolę realizacji warunków decyzji środowiskowej.

6. Jakie korytarze powstały po 2011 roku?

Ostatnia mapa krajowa korytarzy to mapa z 2011 r. Po jej publikacji powstają lokalne korytarze ekologiczne, z których nie wszystkie mogą nie być publikowane powszechnie.

7. To ciekawe zagadnienie z tą Mierzeją, faktycznie jest tam "przejście" w postaci "slipu". Czy są jakieś badania dot. skuteczności (albo jej braku) tego typu przejścia? Jest tam prowadzony jakiś monitoring wykorzystania tego "przejścia"?

Działania monitorujące prowadzi Park Krajobrazowy "Mierzeja Wiślana", natomiast nie znalazłam ogólnie dostępnych raportów dotyczących drożności korytarza.

8. Czy znane są źródła finansowania, które zapewniają fundusze na wykupy gruntów- kluczowych dla utrzymania korytarza?

Istnieje kilka źródeł finansowania - projektów, które umożliwiają wykup gruntów kluczowych dla utrzymania korytarzy ekologicznych w Polsce. Jednak każdorazowo należy sprawdzić regulamin projektu.

Wśród projektów gdzie regulamin przewiduje wykup znajdują się:

Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW) – Priorytet 2.3 „Bioróżnorodność”

Należy ponadto sprawdzić czy WFOSiGW nie publikują lokalnych programów.

9. Pytanie: jaka jest skuteczność przejść podziemnych pod jezdnią dla małych i średnich zwierząt? Czy zwierzęta użytkują takie przejścia?

Tak, skuteczność tych przejść jest potwierdzona raportami i opisana w pracach naukowych, np. EFEKTYWNOŚĆ PRZEJŚĆ DLA ZWIERZĄT NA DROGACH PUBLICZNYCH W POLSCE pod red. J. Rymszy.

10. Jakie narzędzia GIS i analizy przestrzenne stosowane są w planowaniu korytarzy ekologicznych?

Najczęściej stosowane narzędzia i metody GIS w planowaniu korytarzy ekologicznych:

- Modelowanie kosztu przemieszczenia (Cost Distance / Cost Surface Analysis)
- Analiza łączności krajobrazowej (Landscape Connectivity Analysis)
- Analiza fragmentacji siedlisk (Habitat Fragmentation Analysis)
- Analiza wielokryterialna (Multi-Criteria Evaluation – MCE)
- Analiza "Least-Cost Corridors" i "Linkage Mapping"

11. Czy jest opracowanie, które zawierałoby parametry np. szerokość optymalną korytarzy dla poszczególnych gatunków?

Nie ma wymogów dla poszczególnych gatunków, ale istnieje konieczność dostosowania do biologii i potrzeb migracyjnych grup gatunków.

- Ssaki średnie i duże (jeleń, sarna, dzik, wilk, ryś) - Min. 200–500 m (zalecane: >1000 m dla dużych drapieżników), gęsta roślinność, osłonięta przestrzeń
- Małe ssaki (zając, jeż, bóbr, kuna) - 50 m, odpowiednia roślinność i osłona.

12. Przepraszam, czy mogłaby Pani powtórzyć jakich zapisów prawnych można użyć do argumentowania zakazu zabudowy, przy opracowywaniu aktów planistycznych zagospodarowania przestrzennego?

Odpowiedź na pytanie 1., czyli:

W procesie opracowywania aktów planistycznych (studium, MPZP), argumentując zakaz zabudowy — zwłaszcza na terenach o znaczeniu przyrodniczym (np. korytarze ekologiczne) — można powołać się na przepisy prawne i dokumenty strategiczne:

1. Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2003 nr 80 poz. 717 z późn. zm.)

Art. 1 ust. 2 pkt 1–4, 6, 7 i 11 mówi o tym, że planowanie przestrzenne ma na celu m.in.:

- zachowanie walorów przyrodniczych, kulturowych, krajobrazowych,
- zapewnienie ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju,
- uwzględnienie wymagań ochrony środowiska, gospodarki wodnej oraz klimatu,
- unikanie zagrożeń dla zdrowia ludzi i bezpieczeństwa.

Ogólne przesłanki do wprowadzenia ograniczeń zabudowy na terenach ważnych przyrodniczo.
Art. 10 ust. 1 pkt 9 – dotyczy studium – gmina określa kierunki kształtowania środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

Art. 15 ust. 2 pkt 3 – dotyczy MPZP – obowiązek ustalania zasad ochrony środowiska i przyrody, co może skutkować zakazem zabudowy.

2. Ustawa o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880 z późn. zm.)

Art. 2 i 5: wskazują na ochronę korytarzy ekologicznych, różnorodności biologicznej i integralności środowiska.

Art. 81 ust. 1 i 2: organy planistyczne są zobowiązane do unikania fragmentacji siedlisk i korytarzy ekologicznych.

3. Ustawa – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627 z późn. zm.)

Art. 72 ust. 1 pkt 1 i 6: mówi o obowiązku uwzględniania ochrony środowiska i walorów przyrodniczych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych.

Art. 3 pkt 50: definiuje zrównoważony rozwój, co daje podstawę do odrzucania zabudowy, która narusza równowagę przyrodniczą.

4. Dyrektywa Siedliskowa (92/43/EWG) i Dyrektywa Ptasia (2009/147/WE) zobowiązują do ochrony obszarów Natura 2000 i ich korytarzy ekologicznych, także w planowaniu przestrzennym.